

Pomoć, potpora i nadzor kao obiteljskoppravne mjere za zaštitu djece

Adžić-Kapitanović, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:255389>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
KATEDRA ZA OBITELJSKO PRAVO

Petra Adžić-Kapitanović

POMOĆ, POTPORA I NADZOR KAO OBITELJSKOPRAVNE
MJERE ZA ZAŠTITU DJECE

Diplomski rad

Mentorica: Prof. dr.sc. Dubravka Hrabar

Zagreb, srpanj 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Petra Adžić-Kapitanović pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Petra Adžić-Kapitanović, v.r.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Osvrt na povijesni razvoj naziva i sadržaj mjera.....	3
3. Mjera stručne pomoći i potpore u obitelji i mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu.....	4
3.1. Opće pretpostavke za određivanje mjera.....	4
3.2. Zakonske pretpostavke za izricanje mjere stručne pomoći i mjere intenzivnog nadzora.....	6
3.2.1. Procjena ugroženosti djeteta.....	7
3.2.2. Procjena sigurnosti djeteta.....	8
3.2.3. Procjena razvojnog rizika djeteta.....	9
3.3. Odluka o izricanju mjere.....	11
3.3.1. Planiranje mjere.....	12
3.3.2. Privremenost mjere.....	13
3.3.3. Suradnja svih sudionika u provedbi mjera.....	14
3.3.4. Ocjena učinaka mjere.....	15
3.3.5. Uloga voditelja mjere.....	16
4. Analiza slučaja iz prakse.....	18
5. Zaključak.....	22
6. Literatura.....	23

SAŽETAK

U ovom radu govori se o mjeri stručne pomoći i mjeri intenzivnog nadzora, mjerama za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta koje su u nadležnosti centra za socijalnu skrb, a koje su slijednice mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi. Analiziraju se zakonske pretpostavke te iznose mišljenja stručnjaka koji se bave obiteljskopравnom zaštitom djece. Ističe se važnost samog postupka provođenja mjera, a posebice procjene stupnja ugroženosti djeteta, uloge voditelja mjere, pažljivog planiranja i ocjene učinaka mjere. Naglašava se preventivnost mjera u smislu sprječavanja izricanja represivnih mjera iz nadležnosti suda. Iznesena su dva slučaja iz prakse, koja prikazuju postupak provođenja mjera u praksi, a koji može donijeti pozitivan učinak ili ukazati na probleme koji se tijekom postupka mogu dogoditi. U zaključku se naglašava odgovornost roditelja i države, kao i važnost sistemskog rada u vidu praćenja prakse i edukacije stručnjaka koji mjere provode.

KLJUČNE RIJEČI: mjera stručne pomoći, mjera intenzivnog nadzora, zakonske pretpostavke, centar za socijalnu skrb, preventivnost mjera, stupanj ugroženosti djeteta, voditelj mjere, praksa, roditelj, država

1. Uvod

Dvadeseto stoljeće u nasljeđe nam je ostavilo Konvenciju o pravima djeteta (1989.), kao najvažniji međunarodni dokument za zaštitu prava djece. Konvenciju su ratificirale sve države svijeta (osim SAD-a).¹ Osim, što po prvi put razrađuje prava djece, Konvencija uvodi pojam zakonskog skrbnika (*legal guardian*),² stavlja roditelja ili zakonskog skrbnika na prvo mjesto u odgoju djece, a državi daje ulogu pomagača. Republika Hrvatska kao i sve države članice Konvencije, implementirala je odredbe Konvencije u svoje zakonodavstvo. Tako je Ustavom Republike Hrvatske određeno, da su roditelji dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te da su odgovorni osigurati pravo djeteta na potpun i skladan razvoj njegove osobnosti.³ Isto tako, prihvaćajući definiciju sociologa i psihologa koji pojam obitelji koriste kao sinonim za nuklearnu obitelj, a to su roditelji i djeca,⁴ Ustav obitelj stavlja pod osobitu zaštitu države.⁵ Budući, da je i obitelj pod zaštitom države, mjere kojima se zadire u obiteljski život prihvatljive su ako su nužne te se njihova svrha ne može uspješno ostvariti poduzimanjem blažih mjera uključujući i preventivnu pomoć, odnosno potporu obitelji.⁶ Dakle, roditelji su prvi ovlašteni i odgovorni skrbiti o dobrobiti svoje djece. Kada roditelji ne mogu zadovoljiti temeljne tjelesne potrebe djeteta, pružiti mu emocionalnu toplinu, osigurati djetetovu sigurnost, usmjeriti ga i dati mu stabilnost,⁷ a uslijed čega dijete ima psihosocijalne teškoće, može se reći da roditelji nemaju roditeljske kompetencije ili da neodgovarajuće skrbe za svoje dijete, a tada je država dužna pomoći. Važno je istaknuti da sve mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta koje centar za socijalnu skrb izriče istodobno ograničavaju roditelja u njegovoj gotovo neograničenoj roditeljskoj skrbi.⁸ Mjere se izriču kao pomoć ili prevencija, ovisno o stupnju nastale ugroze djetetovih prava i dobrobiti.⁹ Obiteljski zakon¹⁰ kao temeljni zakon obiteljskoppravne zaštite, mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti

¹ Uvod u prava djece, v. Hrabar, D., str. 27. u: Hrabar, D. (ur.), Prava djece-Multidisciplinarni pristup-Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2016.

² Službeni prijevod Konvencije o pravima djece u pogledu pojma *legal guardian* nije adekvatan jer u Republici Hrvatskoj postoji zakonski zastupnik kao pojam, a skrbnik je uz roditelja i posvojitelja taj zakonski zastupnik.

³ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 113/20, 28/01, 76/10, 5/14, čl. 64.

⁴ Brajša Žganec, A., Obiteljski odnosi i psihosocijalna prilagodba djece u cjelovitim i jednoroditeljskim obiteljima, Klinička psihologija 8, 2015., str. 139-150.

⁵ Ustav RH.

⁶ Obiteljskoppravni odnosi roditelja i djece, v. Hrabar, D., str. 241. u: Hrabar, D.; Hlača, N.; Jakovac-Lozić, D.; Korać Graovac, A.; Majstorović, I.; Čulo Margaletić, A.; Šimović, I., Obiteljsko pravo, Zagreb, 2021.

⁷ Suvremeno roditeljstvo i prava djeteta v. Pećnik, N., str. 179., u: Hrabar, D. (ur.), Prava djece-Multidisciplinarni pristup, 2016.

⁸ Hrabar, D., et al., Obiteljsko pravo, str. 246.

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Obiteljski zakon, pročišćeni tekst, Narodne novine, br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, (dalje: ObZ)

djeteta, stavlja u nadležnost centra za socijalnu skrb¹¹ ili suda. Mjere u nadležnosti centra za socijalnu skrb smatraju se preventivnim mjerama, koje ako su pravovremene, spriječavaju izricanje težih, represivnih mjera iz nadležnosti suda kao što je primjerice izdvajanje djeteta iz obitelji. Tema ovog rada su mjera stručne pomoći i potpore u obitelji te mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu koje se smatraju preventivnim mjerama i koje kao takve, ObZ stavlja u nadležnost centra za socijalnu skrb. Osim ObZ-a kojim je centru za socijalnu skrb određena nadležnost postupanja, obvezu postupanja u provedbi ovih mjera, daje mu i Zakon o socijalnoj skrbi čiji je djelokrug djelatnost socijalne skrbi i koji je ustrojen na način da ima stručni kadar koji može provoditi navedene mjere, kao i ostale mjere iz svoje nadležnosti.¹² ObZ, određivanjem pretpostavki za izricanje mjera, centru za socijalnu skrb daje mogućnost, ali i obvezu da u zaštiti djetetovog najboljeg interesa, intervenira mjerama.¹³ Aktivnost centra za socijalnu skrb počinje od saznanja, do procjene stupnja ugroženosti djeteta, planiranja mjere, donošenja odluke o provođenju, postupka provođenja kao i ocjene učinka same mjere. Hoće li mjera imati pozitivan učinak ovisi o volji roditelja da prihvati pruženu stručnu pomoć, ali i sposobnosti države da osigura provođenje stručne pomoći, a o čemu će u ovom radu biti riječi. U radu će se osvrnuti i na povijesni kontekst naziva mjera, a iz razloga što su ove dvije mjere do 2014. godine bile jedna mjera, pod poznatim nazivom nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi. Za potrebe ovog rada, a radi lakšeg razumijevanja ove složene tematike, kao i boljeg razumijevanja zakonskog i stručnog pristupa navedenim mjerama, izvršen je kratak uvid u spise centra za socijalnu skrb, te će se na kraju rada prezentirati nekoliko slučajeva iz prakse, kao prikaz uspjelog ili neuspjelog provođenja mjera.

¹¹ Zakonom o socijalnoj skrbi, pročišćeni tekst, Narodne novine, broj, 18/22, 46/22, 119/22, čl. 179., Centri za socijalnu skrb postaju Podružnice Zavoda za socijalni rad. Budući da Obz koristi pojam centar za socijalnu skrb, kao i sva literatura koja se koristila prilikom pisanja rada, u radu će se koristiti pojam centar za socijalnu skrb.

¹² Čl. 178.

¹³ Regulatorna i praksa u provođenju nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, v. Jelavić, M., str. 126. u: Ajduković, M.; Radočaj, T., Pravo djeteta na život u obitelji, Zagreb, 2008.

2. Osvrt na povijesni razvoj naziva i sadržaj mjera

Mjera stručne pomoći i potpore u obitelji i mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu su slijednice, po nazivu i sadržaju, davne mjere pod nazivom mjera stalnog nadzora nad izvršavanjem roditeljskog prava (Zakon o braku i porodičnim odnosima, Narodne novine, broj 11/1978), koja je uz mjeru upozoravanja roditeljima na nedostatke u odgoju predstavljala novinu u obiteljskom zakonodavstvu.¹⁴ Nadalje, u ObZ-u iz 1998. godine pod nadređenim pojmom mjere za zaštitu osobnog interesa djece, slijednica ove mjere se imenuje kao mjera nadzora nad roditeljskom skrbi koju izriče centar za socijalnu skrb ukoliko su pogreške i propusti u skrbi o djetetu viševrsni ili učestali ili kad je roditeljima potrebna pomoć u odgoju djeteta (čl.111.,st.1.).¹⁵ Promjenom ObZ-a 2003. godine (Narodne novine, 116/03) uvjeti za izricanje ove mjere su ostali isti, a mjera je preimenovana u nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi.¹⁶ U odnosu na ObZ iz 1998. po kojem su nadzor mogli obavljati djed i baka, ovim zakonom se izriječkom isključuju srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj do drugog stupnja.¹⁷ Obiteljski zakon iz 2014. godine (NN 103/2014, 83/14) koji je stavljen izvan snage radi ocjene suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske (rješenje U-I-3101/2014 Ustavnog suda), razdvaja mjeru na dvije razine intenziteta ovisno o procjeni resursa obitelji i rizika po dijete, a mjere naziva: mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu (u daljnjem tekstu: mjera stručne pomoći) i mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu (u daljnjem tekstu: mjera intenzivnog nadzora) koja je jačeg intenziteta od nekadašnjeg nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi. Obje mjere se temelje na ključnim načelima dosadašnje mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, a to je da ostajući u obitelji uz odgovarajuću pomoć roditeljima u odgoju, se poštuje pravo djeteta na odrastanje u biološkom okruženju uz osiguravanje prava na sigurnost i zaštitu od rizika koji mogu ugroziti široko definiranu dobrobit djeteta.¹⁸ ObZ iz 2015. godine koji je i danas na snazi zadržava terminologiju mjera kao i sadržaj mjera. Zanimljivost je, da je zakonodavac iz naziva mjere po prvi put izbacio pojam roditelja. Iako su stručnjaci, koji se bave obiteljskopравnom zaštitom djece smatrali da bi kao širi pojam najbolje odgovarao naziv

¹⁴ Ajduković, M.; Laklija, M., Doživljaj poteškoća u radu voditelja mjera stručne pomoći roditeljima u nadležnosti centara za socijalnu skrb, u: Kriminologija i socijalna integracija Vol. 22, Br.1, Zagreb, 2014., str. 47-75.

¹⁵ *Ibid.*, str. 50.

¹⁶ *Ibid.*, str. 51.

¹⁷ Hrabar, D., 2003., prema Ajduković, M., Laklija, M., Doživljaj poteškoća u radu voditelja mjera stručne pomoći roditeljima u nadležnosti centara za socijalnu skrb, 2014., str. 51.

¹⁸ *Ibid.*, str. 52.

mjera/e stručne pomoći roditeljima za zaštitu osobnih interesa i dobrobiti djece, budući, najbolje odražava samu bit mjere, a to je da se radi o preventivnoj mjeri za zaštitu osobnih interesa djece koja je namijenjena roditeljima za koje postoji procjena da će promijeniti način kako ispunjavaju roditeljsku skrb tako da to bude u skladu s dobrobiti djeteta, u kojem kontekstu pojam roditelj se ne odnosi samo na biološke roditelje i posvojitelje već na sve osobe koje imaju odgovornost skrbiti o djetetu.¹⁹ Odluku o nazivu, donio je zakonodavac. Odredbom članka 127. ObZ-a određeno je da se mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta iz nadležnosti centra za socijalnu skrb određuje roditelju, a može se izreći i osobama kojima je povjerena svakodnevna skrb o djetetu. Mjera se ne bi mogla izreći pravnoj osobi kojoj je privremeno povjerena skrb o djetetu, već samo fizičkoj osobi. Postavlja se pitanje ima li smisla tu mjeru izricati osobama koje nisu roditelji odnosno srodnici djeteta, pa čak i ako je riječ i o baki ili djedu, teti, ujaku i drugima, to jest, ako se isti ponašaju na neodgovarajući način, primjerenije je djetetu odabrati skrbnika.²⁰

3. Mjera stručne pomoći i potpore u obitelji i mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu

3.1. Opće pretpostavke za određivanje mjera

Temeljno pravilo je da se mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta određuju na temelju stručne procjene ako se utvrdi da je došlo do povrede djetetovih prava i dobrobiti ili da su prava, dobrobit i razvoj djeteta ugroženi. Da bi se ispoštovalo načelo zakonitosti poduzeta mjera mora biti definirana pretpostavkama za njihovu primjenu, ovlaštenicima za pokretanje mjere, vremenom na koje se izriče i sadržajem odluke.²¹ Budući, načelo zakonitosti i razmjernosti zahtijeva da se izrekne ona mjera koja odgovara stupnju ugroženosti djetetovih prava i dobrobiti, sukcesivno izricanje nije prihvatljivo. Ponekad konkretna obitelj i roditelji nisu bili u fokusu interesa centra za socijalnu skrb, te se odjednom pokaže da je potrebno odmah reagirati strožom mjerom. Ponekad centar za socijalnu skrb procijeni da je potrebno izricati nove, strože mjere u odnosu na prethodne, ali ne treba odlagati procjenjivanje, jer to može biti u suprotnosti s osnovnim ciljem izricanja mjera, a to

¹⁹ Promjene u konceptualizaciji i nazivima mjera stručne pomoći roditeljima za zaštitu dobrobiti djeteta, v. Ajduković, M., str. 17-18., u: Ajduković, M. (ur.), Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, Priručnik za socijalne radnike, druge stručnjake i suradnike centara za socijalnu skrb, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2015.

²⁰ Hrabar, et al., Obiteljsko pravo, str. 244.

²¹ *Ibid.*, str. 246.

je zaštita djeteta.²² Ukoliko je roditeljima koji imaju više djece, već bila izrečena mjera, a radi neodgovarajuće skrbi, za pretpostaviti je da postoji opasnost i za ostalu djecu, te bi u tom slučaju trebalo preventivno djelovati.²³ Isto tako valja napomenuti da je do povrede djetetovih prava došlo i kad skrb uopće ne postoji.²⁴ Da bi centar za socijalnu skrb uopće mogao pokrenuti postupak, mora dobiti inicijalnu informaciju o ugroženosti djeteta. Dužnost svakog pojedinca koji ima saznanja o povredi nekog djetetovog prava je da to prijavi centru za socijalnu skrb. Na to ga obvezuje ObZ, koji osim obveznosti prijave određuje da povreda osobnih prava podrazumijeva osobito: tjelesno ili mentalno nasilje, spolne zlouporabe, zanemarivanje ili nehajno postupanje, zlostavljanje ili izrabljivanje djeteta.²⁵ Do informacije o ugroženosti djeteta centar može doći po službenoj dužnosti ukoliko je obitelj uključena u sustav socijalne skrbi, ali i od drugih tijela koja se brinu o zaštiti dobrobiti djeteta, kao što su pravosudna tijela, policija, odgojno obrazovne ustanove, zdravstvene ustanove, kao i od jednog od roditelja ili bilo kojeg građanina koji ima informaciju o ugroženosti djeteta. Važan izvor za kršenja prava djeteta je i institucija pravobranitelja od koje se očekuje se da uvijek nastupa kao odvjetnik djece.²⁶ O važnosti i ulozi pravobranitelja/ice za djecu govori i činjenica da je u 2021. godini u ured pravobranitelja/ice pristiglo 2004,²⁷ a u 2022. godini 1932²⁸ novih prijava vezanih za kršenja prava djeteta. Kada je u pitanju obveza prijavljivanja kršenja prava djeteta, Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece²⁹ obvezuje sva državna tijela na žurno prijavljivanje kršenja prava, kao i na međuresornu suradnju. Za uspješnu međuresornu suradnju potrebna je umrežena suradnja u kojoj svaki sudionik vodi računa o interesima i prioritetima drugih, a svima skupa je usmjerenost na dobrobiti djeteta.³⁰ Iako ObZ i građanima propisuje obveznost prijave povrede nekog djetetovog prava, u praksi je to teško provesti, te možemo reći da je ta obveza za građane više stvar moralne odgovornosti, budući je teško dokazati da li je netko imao saznanja o kršenju prava djeteta ili nije.³¹ Važno je napomenuti

²² *Ibid.*, str. 245.

²³ *Ibid.*, str. 246.

²⁴ *Ibid.*

²⁵ ObZ, čl. 132.

²⁶ Hrabar, et al., *Obiteljsko pravo*, str. 240.

²⁷ Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2021. godinu, <https://www.iusinfo.hr>

²⁸ Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2022. godinu, <https://dijete.hr>

²⁹ Vlada Republike Hrvatske, *Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece*, Zagreb, 2014.

³⁰ Ajduković, M., *Smjernice za unapređenje međuresorne suradnje u zaštiti dobrobiti djece*, Zagreb, 2021., str. 18-19.

³¹ Hrabar, D., *Obiteljsko pravo u sustavu socijalne skrbi*, Zagreb, 2019., str. 185.

da u trenutku saznanja o ugroženosti djeteta stručnjaci iz centra za socijalnu skrb moraju žurno ispitati utemeljenost prijave.

3.2. Zakonske pretpostavke za izricanje mjere stručne pomoći i mjere intenzivnog nadzora

Nakon što centar za socijalnu skrb dobije informaciju o ugroženosti djeteta, djelatnici centra izlaze na teren te neposrednim uvidom kao i svim drugim dostupnim dokazima, stvaraju opću sliku o obitelji i stanju djeteta. Centar može procijeniti da je potrebno žurno izdvajanje djeteta dok se opasnost ne ukloni, može izreći mjeru upozorenja, a ako uoči da je djetetu ugrožen ili ozbiljno ugrožen razvoj započinje proces procjene rizika i procjene stupnja ugroženosti djeteta, a radi određivanja mjere stručne pomoći ili mjere intenzivnog nadzora. ObZ određuje, da će centar za socijalnu skrb odrediti mjeru stručne pomoći ako utvrdi da roditelji nisu u stanju samostalno ostvarivati roditeljsku skrb u cijelosti ili djelomice zbog okolnosti na strani roditelja ili na strani djeteta, pri čemu je ugrožen razvoj djeteta. Osnovna pretpostavka za izricanje mjere stručne pomoći je da se ista donosi samo ako život i zdravlje djeteta u obitelji nisu ugroženi.³² Isto tako, ObZ određuje da ukoliko centar za socijalnu skrb utvrdi da je djetetov razvoj ozbiljno ugrožen, a da su roditelji: spremni i sposobni u kraćem vremenu promijeniti svoje ponašanje kako bi se spriječilo izdvajanje djeteta iz obitelji te da su spremni poštovati jasne upute i omogućiti nesmetan nadzor nad skrbi o djetetu, centar će izreći mjeru intenzivnog nadzora. Kao i kod mjere stručne pomoći, mjera intenzivnog nadzora donosi se samo ako život i zdravlje djeteta u obitelji nisu ugroženi.³³ Dakle, zakonodavac na razini općenitosti određuje osnovne pretpostavke za određivanje mjera. Isti polazi od vjerojatnosti ugroženosti razvoja djeteta ili ozbiljne ugroženosti djeteta, dok provođenje kriterija za stručnu procjenu o činjenici stupnja ugroženosti razvoja i činjenici je li život i zdravlje djeteta u obitelji ugroženo, ostavlja tijelu za poslove socijalne skrbi, kojem je vezano za način provođenja mjera naložilo donošenje pravilnika.³⁴ Zakonodavac u primjeni mjera, centru za socijalnu skrb daje široke ovlasti, ali i odgovornost, centar je ovlašten utvrditi sve dokaze na temelju kojih je dužan donijeti odluku. Nadležnom tijelu za određivanje mjere stručne pomoći, prepušta se da odredi koje su okolnosti na strani roditelja, a koje na strani

³² ObZ, čl. 140.

³³ ObZ, čl. 145.

³⁴ Pravilnik o mjerama zaštite osobnih prava i dobiti djeteta, Narodne novine, broj 106/14 i 87/22.

djeteta. Dakle, centar za socijalnu skrb prije izricanja mjera, mora otkloniti pretpostavku da je život i zdravlje djeteta u opasnosti, dijete mora biti sigurno, a nakon toga dokazati stupanj ugroženosti razvoja djeteta i da li su roditelji u stanju samostalno, u cijelosti ili djelomice ostvarivati roditeljsku skrb. Nadležno tijelo socijalne skrbi određuje da su okolnosti na strani roditelja: sposobnost i spremnost roditelja na promjenu ponašanja te spremnost na suradnju, a okolnosti na strani djeteta sposobnost i zrelost djeteta, kognitivno, emocionalno, socijalno i ponašajno funkcioniranje.³⁵ Kada je u pitanju izricanje mjere intenzivnog nadzora, a iz razloga jače disfunkcionalnosti roditelja, zakonodavac postavlja uvjet u vidu spremnosti i sposobnosti roditelja da u kraćem vremenu promijene svoje ponašanje te da moraju biti spremni poštovati jasne upute i omogućiti nesmetan nadzor nad skrbi o djetetu, pri čemu naglašava da bi u suprotnom, a radi ozbiljne ugroženosti djetetovog razvoja, moglo doći do izdvajanja djeteta iz obitelji. Ukoliko roditelj nije spreman ili ne može ispuniti ove pretpostavke, centar za socijalnu skrb sudu mora predložiti represivnu mjeru. Zakonodavac, zapravo i ne može jasnije izreći kriterije po kojima se mjere izriču. Sav teret i odgovornost za odabir prave mjere leži na stručnom timu, koji ima određenu slobodu, ali i veliku odgovornost, nazočnost nesigurnosti je neminovna, kao i moguća pogreška. Posljedice pogrešne odluke kada je u pitanju skrb o djeci gotovo uvijek su dalekosežne, a ponekad i tragične.³⁶ Zakonodavac je dosadašnju mjeru nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, razdvojio na dvije mjere, pozivajući se na stupanj ugroženosti djeteta, ali je tim mjerama ostavio isti postupak provedbe.

3.2.1. Procjena ugroženosti dobrobiti djeteta

Pravilnikom je propisano da procjenu ugroženosti prava i dobrobiti djeteta provodi stručni tim, kojeg čine socijalni radnik, psiholog i pravnik, a po potrebi i socijalni pedagog ili edukacijski rehabilitator te da se postupak procjene ugroženosti prava i dobrobiti provodi sukladno pravilima struke i metodama stručnog rada.³⁷ Stručnjaci smatraju da je izuzetno važna uključenost cjelovitog stručnog tima budući da svaki od njih sudjeluje znanjima svoje struke u svojoj stručnoj domeni³⁸, te svaki od njih identificira mogući rizik te se pri donošenju odluka usuglašavaju. Šira javnost

³⁵ *Ibid*, čl. 4.

³⁶ Sladović Franz, B., Značajke procesa odlučivanja u socijalnoj skrbi za djecu, Ljetopis socijalnog rada 2011., Vol. 18, No. 3, str. 439-467.

³⁷ Pravilnik, čl. 2.

³⁸ V. Jelavić, M., str. 127. u: Ajduković, M.; Radočaj, T. (ur.), Pravo djeteta na život u obitelji, Zagreb, 2008.

često krivo percipira te zaštitu djeteta pripisuje isključivo socijalnim radnicima, neznajući da je to proces psihosocijalnog rada u kojem i psiholog ima važnu ulogu kojom izvršava zadaću psihosocijalnog rada u socijalnoj skrbi, a to je kompenzacija posljedica, težeći ka ostvarenju psihičke i socijalne dobrobiti i pozitivne promjene ponašanja svakog korisnika.³⁹ Dakle, stručni tim, procjenu ugroženosti prava i dobrobiti djeteta provodi temeljem prikupljenih socijalno anamnestičkih podataka i utvrđenih činjenica, te procjenama dobivenim instrumentima Liste za procjenu razvojnih rizika djeteta i Lista za procjenu sigurnosti djeteta, koje su sastavni dio Pravilnika. Važno je napomenuti da su Liste iz Pravilnika rezultat nekoliko projekata koje su naši stručnjaci iz psihosocijalnog područja, u suradnji s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku, provodili u razdoblju od 2006. do 2015. godine, a kojima je između ostalog bio cilj olakšati rad svim sudionicima u postupku procjene, ali i standardizirati način rada stručnjaka u postupku provođenja mjera stručne pomoći.⁴⁰ Naime, iako se već četrdeset godina provodi procjena ugroženosti djeteta, ne postoji tradicija korištenja standardiziranih alata. Edukacija i supervizija stručnjaka u centrima za socijalnu skrb, nastavila se dalje, kroz projekt “Za snažniju obitelj”⁴¹ kojim se stručnjacima u centrima dodatno pojasnila procjena, a polazeći od stanovišta da na potrebu usavršavanja najbolje ukazuje praksa. Dakle, stručni tim mora procijeniti koja mjera odgovara stupnju ugroženosti djeteta.

3.2.2. Procjena sigurnosti djeteta

Procjena sigurnosti djeteta je proces kojim se određuje je li djetetu neposredno ugrožen život.⁴² Kada postoji jedna ili više prijetnji sigurnosti kao što su primjerice teške tjelesne ozljede djeteta, korištenje tjelesne sile u odgoju djeteta, psihičko zlostavljanje djeteta, a roditelj ne štiti dijete, smatra se da dijete nije sigurno i analizira se koje su intervencije potrebne i moguće da se ukloni prijetnja ili zaštititi dijete kada nastupi prijetnja. Što je prijetnji više dijete je nesigurnije.⁴³ Procjena sigurnosti usmjerena je na prepoznavanju one djece koja zahtijevaju trenutačnu intervenciju, radi opasnosti za život djeteta što može zahtijevati izdvajanje djeteta iz obitelji. Isto tako procjena

³⁹ Petak, O., Iskustva iz prakse, Psiholozi u socijalnoj skrbi, <https://hrcak.srce.hr>

⁴⁰ Ajduković, M., Pomoć roditeljima u zaštiti prava djece, 2015., str. 8.

⁴¹ Ajduković, M.; Sladović Franz, B., Procjena sigurnosti i razvojnih rizika djeteta, Priručnik za primjenu Liste za procjenu sigurnosti i Liste za procjenu razvojnih rizika djeteta, UNICEF, Zagreb, 2022., str. 5.

⁴² Koncept sigurnosti kao temelj svih intervencija u zaštiti djece, v. Sladović Franz, B., str. 52., u: Ajduković, M., Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, 2015.

⁴³ *Ibid.*

sigurnosti provodi se za svu djecu u obitelji, dok se razvojna lista ne mora provoditi za svu djecu.⁴⁴ Pri procjeni sigurnosti djeteta, osim što su ispunili Listu za procjenu sigurnosti, gdje su naveli prijetnje djetetovu zdravlju i životu, kao i ublažavajuće čimbenike koji ne mogu otkloniti, ali mogu olakšati kontroliranje prijetnje (dob djeteta, veći broj djece različite dobi, dostupnost socijalne mreže) kao i otežavajuće čimbenike rizika (teškoće u kognitivnom razvoju djeteta, agresivnost djeteta i drugo),⁴⁵ stručnjaci razgovaraju s jednim ili obojicom roditelja, razgovaraju s djetetom, ali i ostalom djecom ako ih u obitelji ima, vrše uvid u životne uvjete kao i okolinu. Odluka je li dijete sigurno ili nije sigurno unutar njegovog doma i obitelji, temeljit će se na svemu onom što je stručnjak uočio i bit će presudno u odluci je li dijete sigurno ili nesigurno. Nesigurnost znači da su prisutne prijetnje djetetovoj sigurnosti, a da su nedostatni zaštitni čimbenici roditelja da kontroliraju postojeće prijetnje koje su opasne po ranjivo dijete.⁴⁶ Već uz procjenu sigurnosti obraća se pozornost i na procjenu razvojnih rizika, koja slijedi nakon što se utvrdi da je dijete sigurno. Dakle, da bi se izrekla jedna od mjera potrebno je utvrditi da djetetu nije ugrožen život i zdravlje, nakon čega stručni tim nastavlja procjenu razvojnih rizika o kojima će ovisiti koja od mjera će biti izrečena.

3.2.3. Procjena razvojnih rizika djeteta

Važno je naglasiti kako je procjena razine ugroženosti djeteta, osnova za sve aktivnosti u svim sustavima u zaštiti dobrobiti djece. Lista za procjenu razvojnih rizika, kao pomoćni alat u procesu procjene, sadrži osnovne podatke o djetetu i roditeljima, razlog procjene razvojnih rizika, listu okolnosti ili obilježja koja se procjenjuju i zaključnu procjenu razvojnog rizika djeteta. U sadržaju liste je i prijedlog odluka o intervencijama.⁴⁷ Ključna obilježja Liste za procjenu razvojnih rizika djeteta je da se sastoji od dva indeksa, prvi indeks predstavljaju čimbenici rizika koji su povezani s obilježjima roditelja i obitelji, a drugi indeks su obilježja djeteta i njegovog ponašanja kao pokazatelja ugroženog razvoja i razvojnog rizika koja su prilagođena različitim razvojnim fazama i posebno se procjenjuju za 4 razvojne faze, ovisno o dobi djeteta. Isto tako, razina rizika se za svaki pojedini čimbenik procjenjuje na skali od 4 stupnja: nije prisutan rizik, niska razina rizika, umjerena razina rizika, visoka razina rizika. Analizirajući praksu, najveći broj stručnjaka smatra

⁴⁴ Ajduković, M.; Sladović Franz, B., Procjena sigurnosti i razvojnih rizika djeteta, 2022., str. 11.

⁴⁵ *Ibid.*, str. 20.

⁴⁶ V. Sladović Franz, B., str. 54., u: Ajduković, M., Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, 2015.

⁴⁷ Pravilnik, Liste kao sastavni dio pravilnika

kako je najkritičniji čimbenik rizika koji utječu na razvoj djeteta, a prisutna je kod roditelja, neliječena psihička bolesti i ovisnost o alkoholu, drogama kao i drugim opojnim sredstvima.⁴⁸ Temeljem svog neposrednog uvida u okolnosti i Liste za procjenu roditeljskih snaga, socijalni radnik ili stručni tim može koristiti obrazloženu diskrecijsku procjenu kad god netko od članova stručnog tima ima dojam da zaključna procjena razine rizika ne reflektira stvarnu razinu rizika, s time da diskrecijska procjena pretpostavlja timsku odluku. Ako je procjena socijalnog radnika ili tima da zaštitni čimbenici, odnosno snage roditelja i okruženje značajno kompenziraju rizik, diskrecijska ocjena se može kretati u smjeru manje razine rizika. Međutim, diskrecijska procjena može ići i u smjeru veće procjene razine rizika ako je procjena socijalnog radnika ili tima da postoji neka ključna, prijelomna okolnost ili interakcija rizičnih čimbenika čija prisutnost sama po sebi ugrožava dijete, a nije navedena u listi čimbenika i specifična je za razvojni kontekst djeteta. Stručnjaci procjenom razvojnog rizika određuju stupanj sadašnjeg, ali i vjerojatnost budućeg ugrožavanja djeteta u njegovom obiteljskom okruženju.⁴⁹ Isto tako, procjena rizika ne završava odlukom o izricanju mjere, ona traje kontinuirano, tijekom cijelog razdoblja rada s djecom.⁵⁰ Kad se temeljem sveobuhvatnog pristupa procjenjivanju prikupe sve značajne informacije i podaci, tada ih stručnjaci analiziraju, ocjenjuju njihov značaj, konzultiraju se i tek tada donose odluku. Dakle, proces procjenjivanja i donošenja odluka ne nastavljaju se neposredno jedan na drugi, već se između njih zbiva složeni kognitivni proces koji omogućava da do izražaja dođe stručnost, kreativnost, vrijednosno opredjeljenje stručnjaka kao i njihove vještine da u taj proces aktivno, kao suradnika, uključe i roditelja. Proces socijalne skrbi za djecu čiji je razvoj u obitelji pod rizikom započinje procjenjivanjem, no ono je tek prva stepenica ka kvalitetnom planu intervencija.⁵¹ Centar za socijalnu skrb temeljem procjene razvojnih rizika donosi zaključak o potrebi određivanja mjere stručne pomoći ili mjere intenzivnog nadzora, s kojim upozorava o pogreškama i propustima roditelje ili drugu osobu koja skrbi o djetetu, kroz neposredno savjetovanje. Zaključkom se imenuje i voditelj mjere.⁵²

⁴⁸ Ajduković, M., Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, 2015., str. 47.

⁴⁹ Ajduković, M.; Sladović Franz, B, v. Uputa, u Procjena sigurnosti i razvojnih rizika djeteta, 2022.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Sladović Franz, B., Značajke procesa odlučivanja u socijalnoj skrbi za djecu, 2011., str. 440.

⁵² Pravilnik, čl. 8.

3.3. Odluka o izricanju mjere

Nakon što je centar za socijalnu skrb utvrdio stupanj ugroženosti djeteta te je izabrao voditelja mjere, dužan je donijeti odluku o izricanju mjere. Dakle, ObZ u članku 141., izričito određuje da se o mjeri stručne pomoći ili mjeri intenzivnog nadzora odlučuje rješenjem kojim se roditelju izriče mjera stručne pomoći ili intenzivnog nadzora, kojim se određuje svrha mjere, vrijeme trajanja mjere, osobno ime voditelja mjere koji će mjeru provoditi te upozorenje o pravnim posljedicama nesuradnje pri provođenju mjere. Roditelj se mora pridržavati izrečene mjere, u suprotnom centar za socijalnu skrb ima zakonsko pravo predložiti drugu mjeru, koja je u nadležnosti suda i može značiti izdvajanje djeteta iz obitelji. Zakonodavac određuje da se odluka donosi u obliku rješenja te sukladno tome, a temeljem Zakona o općem upravnom postupku, stranka, u ovom slučaju roditelj, ima pravo uložiti žalbu, ali i pravo sudjelovanja u postupku.⁵³ Također, rješenje može (zakonodavac odluku o istom ostavlja centru za socijalnu skrb) sadržavati i uputu roditeljima i djetetu da zatraže odgovarajuće liječenje, kao i da se uključe u odgovarajuće zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe.⁵⁴ Zakonodavac, ovdje nije naveo obvezu, što ostavlja mogućnost centru za socijalnu skrb da sukladno mogućnostima lokalne sredine za pružanje takvih usluga, odredi ili ne odredi isto kao obvezu. Primjerice, budući da svaka županija ima ustrojen Obiteljski centar, roditelja se može uputiti na savjetovanje, ovisno o teškoćama koje ga ometaju u skrbi za dijete (alkoholizam, ovisnost). I djetetu se može odrediti obveza, primjerice redovito pohađanje škole i to onda nadzirati. Nadalje, ObZ određuje da je centar za socijalnu skrb na temelju rješenja o mjeri, dužan u roku od 30 dana od donošenja rješenja izraditi individualni plan i program provođenja mjere.⁵⁵ Zakonodavac jasno određuje rok donošenja, ne ulazeći u sadržaj individualnog plana i programa, budući je to u nadležnosti tijela socijalne skrbi. Nadležno tijelo u Pravilniku koristi pojam, program rada.⁵⁶ Stručnjaci koji se bave obiteljskopравnom zaštitom djece, smatraju upitnim što se individualni plan i program donosi u roku od 30 dana, budući da u članku 140. st. 4. ObZ-a stoji da rješenje može sadržavati i uputu roditeljima i djetetu da zatraže odgovarajuće liječenje, kao i da se uključe u odgovarajuće zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe.⁵⁷ Stručnjaci smatraju da bi radi pravne sigurnosti svih uključenih rješenje

⁵³ Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine, broj 47/09., 110/21, čl. 4.

⁵⁴ ObZ, čl. 141. st. 4. i 5.

⁵⁵ ObZ, čl. 141. st. 2.

⁵⁶ Pravilnik, čl. 12.

⁵⁷ Ajduković, M., Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djece, 2015., str. 28-30.

trebalo sadržavati (okvirni) plan provođenja mjere koji onda može uključivati i spomenute obaveze roditelja ili djeteta.⁵⁸ Vezano za isto, uočena je još jedna neusklađenost. ObZ u članku 141. st. 2. koristi pojam individualni plan i program, a u članku 143. st. 1. koji govori o dužnostima voditelja, individualni plan, što stvara nejasnoću budući pojam plan i program nije istoznačan. Isto se odnosi i na Pravilnik koji koristi pojam programa rada. Vezano za isto, stručnjaci smatraju kako se u Zakonu o socijalnoj skrbi koristi pojam individualni plan, te budući je mjera u nadležnosti centra za socijalnu skrb, bilo bi odgovarajuće koristiti pojam plan mjere stručne pomoći.⁵⁹ Isto tako nije dobro da Pravilnik koristi pojam programa rada, budući to ukazuje na jednobrazno ponašanje, a poznato je da je svaka obitelj individua za sebe te joj tako treba i prilaziti.

3.3.1. Planiranje mjera

Osim procjene stupnja ugroženosti djeteta, za kvalitetno provođenje mjera važan je proces planiranja mjere stručne pomoći koji započinje definiranjem ciljeva i aktivnosti koje vode ka poželjnim promjenama za dobrobit djeteta, a koje bi trebale biti konkretni ishod provedene mjere.⁶⁰ Planiranje u sebi sadrži: definiranje područja djelovanja, definiranje ciljeva koji će dovesti do promjene, definiranje aktivnosti roditelja i djeteta, voditelja i voditelja slučaja, određivanje roka za aktivnosti kao i očekivane ishode.⁶¹ Najčešća područja i ciljevi mjera stručne pomoći su: područje materijalnih, stambenih i drugih okolnosti (kako urediti dokumente, bolje održavati stan, naučiti raspolaganje s novcem, koristiti usluge zajednice), područje osnovnih potreba djece (bolje brinuti o prehrani, i higijeni, zdravstvena zaštita, prilagoditi prostor djetetu), područje odgoja i odnosa s djecom (naučiti kako biti pozitivan autoritet, naučiti razgovarati s djetetom), odnosi među roditeljima (naučiti nenasilno rješavati sukobe), ponašanje i poteškoće roditelja (kako se primjereno ponašati, upućivanje na liječenje ako je u pitanju bolest ili ovisnost roditelja), ponašanje djece (smirivanje agresivnosti, poticanje na učenje) i drugo.⁶² Najčešća prepreka provođenju plana mjere su nedobrovoljni korisnici, jedan ili oba roditelja, koje zakon prisiljava na prihvaćanje mjere i koji ne ispunjavaju minimalne zahtjeve u skrbi za razvoj djeteta, uključujući i

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Smjernice za izradu plana mjera, v. Ajduković, M.; Sladović Franz, B.; Ajduković, D., str. 77., u: Ajduković, M., Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, 2015.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² *Ibid.*, str. 87-90.

sigurnost djeteta, a radi čega nemaju motivaciju za promjenu svog ponašanja.⁶³ Za roditelja izricanje mjere znači obvezu koje se mora pridržavati ako ne želi izdvajanje djeteta iz obitelji. Jedan od osnovnih preduvjeta pravilnog djetetovog razvoja je pravo na odrastanje u stabilnom okruženju, što uključuje stabilnost i brižnost ljudi koji skrbe o njemu, u sadašnjosti i budućnosti. Ako to biološka obitelj ne može osigurati, to se treba osigurati drugdje.⁶⁴

3.3.2. Privremenost mjera

Nadalje, jedna od pretpostavki provođenja mjera je privremenost samih mjera, u protivnom mjere ne bi imale svrhu. Zakonodavac daje okvirni rok za trajanje mjere stručne pomoći, određuje da se izriče u neprekidnom trajanju od šest mjeseci do godinu dana, a može se odrediti uvijek kad postoje opravdani razlozi, bez obzira na prethodno određene mjere.⁶⁵ S ovom odredbom daje se mogućnost centru za socijalnu skrb da trajanje mjere veže uz procjenu stručnog tima ovisno o okolnostima na strani roditelja ili djeteta. Voditelj mjere stručne pomoći dužan je posjećivati obitelj⁶⁶ i pružati potporu roditeljima i djetetu u skladu s individualnim planom. Ukoliko stručni tim putem mjesečnih izvješća te završnog izvješća voditelja mjere zaključi da je došlo do značajnog pozitivnog pomaka u roditeljskoj kompetenciji, mjera se može okončati, ili ako stručni tim zaključi da roditelji pokazuju znakove napretka, ali im je još uvijek potrebna pomoć, mjera se može izreći ponovno što je ujedno i opravdan razlog za produljenje mjere. Za razliku od mjere stručne pomoći, mjera intenzivnog nadzora određuje se na vrijeme od 3 do 6 mjeseci, može se i produžiti, ukoliko postoje pozitivne promjene na strani roditelja te napredak na strani djeteta, može se odrediti višekratno, ali ne dulje od godinu dana.⁶⁷ Budući, se mjera intenzivnog nadzora određuje kad na strani roditelja postoje određene disfunkcije, koje ozbiljno ugrožavaju razvoj djeteta, voditelju mjere određuju se dva susreta s roditeljima tjedno, a po potrebi i češće, a radi pojačane pomoći roditeljima. Stručnjaci smatraju da je cilj mjere smanjiti rizik, s visokog stupnja na srednji, budući

⁶³ *Ibid.*, str. 75.

⁶⁴ Skrb za dijete čiji je razvoj ugrožen u obitelji, v. Sladović Franz, B., Ajduković, M., str. 77. u: Ajduković, M., Radočaj, T., Pravo djeteta na život u obitelji, 2008.

⁶⁵ ObZ, čl. 142.

⁶⁶ Posjećivanje obitelji se, prema neposrednom saznanju iz prakse događa jednom tjedno, budući da Obz kao ni Pravilnik nisu takvo nešto precizirali.

⁶⁷ ObZ, čl. 147.

je teško očekivati bolji rezultat, te da dijete ne smije dugo živjeti u obiteljskim okolnostima u kojima se nalazi u visokom riziku.⁶⁸

3.3.3. Suradnja svih sudionika u provedbi mjera

Rješenjem kojim se odlučuje o mjeri obvezuje se centar za socijalnu skrb, roditelje i dijete da međusobno surađuju i dogovaraju se o načinu rada i sadržaja mjere.⁶⁹ Obz izričito daje pravo roditeljima, ali i djetetu da budu upoznati te da sudjeluju u svim radnjama koje se tiču njihovih prava. Jedna od pretpostavki provođenja mjera je suradnja s roditeljem i djetetom. Stručnjaci smatraju da je suradnja stručnog tima i roditelja važna te potrebna od samog početka, od postupka procjene, izrade programa kao i u svim drugim aspektima vezanim za mjeru. Naime, smatra se da to može povećati vjerojatnost pozitivnog učinka mjere, budući da roditelj ima priliku vidjeti što se u njegovoj skrbi o djetetu smatra krivim i kako tu skrb što prije korigirati.⁷⁰ Isto tako roditelj može dati važne informacije o teškoćama u obitelji. Stručnjaci su istraživanjem došli do spoznaje da iako se u istraživanjima i literaturi najčešće koristi pojam roditelji, koji je spolno neutralan, sadržaj se odnosi uglavnom na majke, te da se radi predrasuda samih stručnih radnika, oca često isključuje, od oca se ne očekuje suradnja. Fokus je na majkama, očevi nisu uključeni svrhovito, bilo kao potencijalna opasnost ili kao potencijalna snaga.⁷¹ Očevi vjerojatno imaju nešto za ponuditi te neuključivanje oca bitno smanjuje mogućnost da se djetetu pruži potrebna skrb.⁷² Dijete, također ima pravo sudjelovati i izraziti svoje mišljenje u svim postupcima procjenjivanja i određivanja mjera kojima se štite njegova prava i dobrobit.⁷³ Stručnjaci smatraju da je dijete najbolji izvor po pitanju zlostavljanja ili zanemarivanja. Najvažnije je pitanje, kako se dijete osjeća u obitelji. Kako je biti dijete u toj obitelji. Mlađa djeca izrazit će to kroz igru ili crtežom, dok starija djeca uglavnom kroz razgovor. Suradnjom djeteta i stručnog tima, dijete preuzima aktivnu ulogu u promoviranju svog osobnog razvoja u obitelji. Zakonodavac izričito određuje da rješenje mora sadržavati jasne upute roditeljima, o posljedicama uslijed nepoštivanja uputa ili neprihvatanja pomoći. Dakle, nakon što voditelj mjere dostavi završno izvješće o provedenoj mjeri, a izvješće pokazuje da nema

⁶⁸ Ajduković, M.; Sladović Franz, B., Procjena sigurnosti i razvojnih rizika djeteta, 2022., str. 9.

⁶⁹ ObZ, čl. 141. st. 3.

⁷⁰ Regulativa i praksa u provođenju nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, v. Jelavić, M., str. 133., u: Ajduković, M.; Radočaj, T., Pravo djeteta na život u obitelji, 2008.

⁷¹ Sladović Franz B.; Branica, V., Percepcija stručnjaka o očevima kojima je izrečen nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi, Ljetopis socijalnog rada, 2010., str. 98., <https://hrcak.srce.hr>

⁷² *Ibid.*

⁷³ ObZ, čl. 130. st. 1.

napretka, centar za socijalnu skrb predložit će sudu određivanje druge mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u roku od petnaest dana od isteka vremena na koje je mjera određena, odnosno odmah nakon što se pokaže da roditelji ne žele prihvatiti pomoć i potporu.⁷⁴ Stručnjaci smatraju da u zakonu (ObZ, čl. 143.) nije dovoljno i dobro određeno čije završno izvješće ide kao prilog sudu, očito ide završno izvješće voditelja mjere, što nije dobro, bolje bi bilo da ide izvješće voditelja slučaja koji ima završnu odgovornost za procjenu učinaka mjere, dok voditelj mjere može biti stručnjak različitih profila koji ne može dati jasno razrađen plan daljnjeg postupanja.⁷⁵ Zakonodavac je uspostavio obvezu praćenja obitelji i nakon prestanka mjere,⁷⁶ na način da je centar nakon prestanka mjere stručne pomoći dužan pratiti obiteljske prilike, neovisno o ishodu mjere, te sastaviti izvješće unutar godine dana od prestanka mjere stručne pomoći, a nakon prestanka mjere intenzivnog nadzora napraviti obiteljsku procjenu.

3.3.4. Ocjena učinaka mjere

Pod pretpostavkom da je roditelj surađivao te da mjera nije prekinuta, radi čega bi išao prijedlog sudu za određivanje mjere iz nadležnosti suda, može se govoriti o ocjeni učinaka mjere. Nakon što je mjera završila, budući da je privremena potrebno je analizirati sve postupke koji su se provodili tijekom trajanja mjere te donijeti ocjenu. Treba li mjeru produžiti ili je mjera postigla željeni učinak, to jest je li došlo do promjene ponašanja roditelja i je li se poboljšala okolina djeteta. Ukoliko je smanjen rizik i povećana dobrobit djeteta, mjera je ispunila svoj cilj.⁷⁷ Može se dogoditi da ciljevi određeni mjerom budu djelomično ispunjeni, primjerice roditelj je prestao piti, roditelji probleme rješavaju mirnim putem, ali ne brinu o higijeni, ne vode računa o školskim obvezama djeteta, ne kuhaju redovito i slično, tada pred stručnim timom stoji odluka temeljena na analizi postignutih ciljeva, treba li mjeru nastaviti ili ne. Stručni tim u suradnji s voditeljem mjere treba utvrditi je li dijete sigurno, je li mu razvoj i dalje ugrožen, u čemu je postignut napredak, djelotvornost intervencije, utvrditi sadašnju razinu rizika i jesu li čimbenici rizika smanjeni u tolikoj mjeri da roditelji mogu zaštititi dijete te zadovoljiti djetetove razvojne potrebe, u tolikoj mjeri

⁷⁴ ObZ, čl. 143.

⁷⁵ Evaluacija učinaka mjere stručne pomoći roditeljima, v. Ajduković, D.; Ajduković, M., str. 105., u: Ajduković, M., 2015.

⁷⁶ Hrabar, et al., Obiteljsko pravo, str. 248-249.

⁷⁷ Evaluacija učinaka mjere stručne pomoći roditeljima, v. Ajduković, D.; Ajduković, M., str. 100-101., u: Ajduković, M., 2015.

da se slučaj može zaključiti.⁷⁸ Ako nisu ispunjene pretpostavke za zaključivanje slučaja, a još uvijek postoji zakonska mogućnost produžavanja mjere, mjera će se produžiti. Ukoliko ne postoje pretpostavke za produžavanje mjere, centar za socijalnu skrb je dužan uputiti prijedlog sudu za izricanje mjera iz njegove nadležnosti. Ocjena učinka mjere pridonosi osiguranju kvalitete, a spoznaje mogu pomoći usavršavanju stručnog rada.⁷⁹ Za učinak mjere su u prvom redu zainteresirani roditelji, centar, voditelji, ali i sustav socijalne skrbi.⁸⁰

3.3.5. Uloga voditelja mjere

Iako ObZ određuje pretpostavke za dvije mjere, mjeru stručne pomoći i mjeru intenzivnog nadzora, koje su različite po intenzitetu ugroženosti djeteta, pojedina pitanja uređuje jedinstveno, a to se odnosi i na voditelja mjera. Na tragu navedenog je i Pravilnik iz 2014. godine, kojim su uvjeti za imenovanje voditelja isti. Pravilnik iz 2014. određuje da za voditelja mjere stručne pomoći i mjere intenzivnog nadzora može biti imenovan: socijalni radnik, psiholog, socijalni pedagog, edukacijski rehabilitator, a iznimno stručnjak drugog akademskog zvanja (pomagačkih struka) čije kompetencije odgovaraju specifičnim potrebama obitelji te imaju znanja iz područja rada s djecom i obitelji u riziku. Stručnjaci iz područja socijalne skrbi, koji se bave predmetnom tematikom, očito su ukazali na potrebu razgraničenja uvjeta za imenovanje voditelja ovih dviju mjere, te su 2022. godine, donesene izmjene i dopune Pravilnika⁸¹ koje se odnose isključivo na voditelja mjere. Ovim izmjenama određuju se da se za voditelja mjere intenzivnog nadzora može imenovati stručni radnik doma socijalne skrbi sukladno propisu kojim se uređuje djelatnost socijalne skrbi, a ako na području mjesne nadležnosti centra nema doma socijalne skrbi, za voditelja mjere intenzivnog nadzora može se imenovati osoba koja ispunjava uvjete za voditelja mjere stručne pomoći. Isto tako, propisano je još iznimki, primjerice, ukoliko nema voditelja koji ispunjavaju uvjete, za voditelja jedne i druge mjere može biti imenovan pravnik zaposlen u centru, odgojitelj u predškolskoj ustanovi, učitelj, nastavnik ili medicinska sestra čije kompetencije odgovaraju potrebama obitelji te imaju znanja iz područja rada s djecom i obitelji. Iz navedenog se može zaključiti slijedeće: iako je mjera nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi podijeljena

⁷⁸ *Ibid.*, str. 104.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ *Ibid.*, str. 105.

⁸¹ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta, Narodne novine, broj 87/22.

u dvije mjere, za mjeru stručne pomoći i mjeru intenzivnog nadzora, pojedine pretpostavke nisu dovoljno razlučene, uloga voditelja mjera u praksi još uvijek nije u potpunosti prepoznata, uvjeti za voditelja su rastezljivi. Budući da Hrvatska još uvijek nema dovoljno razvijenu mrežu domova socijalne skrbi, centri za socijalnu skrb kojima je sjedište u manjim sredinama, teško bi mogli pronaći voditelja mjere intenzivnog nadzora. Nadalje, člankom 9. st. 5. Izmjena i dopuna Pravilnika, određeno je da voditeljem mjere može biti imenovana osoba koja ima dokaz o završenom stručnom usavršavanju licenciranog programa za voditelja mjere. Novim Zakonom o socijalnoj skrbi (2022.) propisano je da će voditelj morati imati licencu, te da će postupak stručnog usavršavanja provoditi Akademija, novo tijelo u sustavu socijalne skrbi, koje treba ustrojiti, te će se ista odredba primjenjivati tek od 2024. godine. Voditelj mjere je neposredni izvršitelj koji odlazi u obitelj i provodi aktivnosti kojima je krajnji cilj postizanje pozitivne promjene neodgovarajuće roditeljske skrbi. S obzirom na ustroj centara za socijalnu skrb, nedostatak stručnog kadra te sve širi raspon zadataka koji se stavljaju u nadležnost centra za socijalnu skrb, ograničenost broja nadzora po jednom stručnom djelatniku, za voditelja mjere često se imenuju vanjski suradnici. Vanjski suradnici, kao i djelatnici centra za socijalnu skrb, koji su određeni za voditelja mjere, pri provođenju mjere stručne pomoći ili intenzivnog nadzora nailaze na niz poteškoća. Naime, konceptualizacija njihovog rada je pokazala da voditelji imaju brojne zadaće, primjerice savjetovanje, edukacija o potrebama djece i komunikaciji, pomoć u razumijevanju roditeljske uloge, vođenje promjene u dnevnom rasporedu obaveza i odgovornosti obitelji, objašnjavanje i upućivanje, jasno definiranje očekivanja i suočavanje s posljedicama.⁸² Često se voditelji mjere u obiteljima u kojima su djeca u riziku, nađu u situaciji da balansiraju dvije potencijalno konfliktne uloge. S jedne strane trebaju pružiti podršku roditelju u postizanju kvalitetnijeg roditeljstva i boljeg obiteljskog okruženja djeteta, ali s druge strane trebaju nadzirati, stalno pratiti i procjenjivati učinak provođenja mjere te podnositi centru izvješće o ishodima mjere.⁸³ Voditelji se susreću s mnogostrukim socijalnim problemima kojima je izložena obitelj, roditeljima čije su vrijednosti različite od njihovih, kao i tzv. nedobrovoljnim korisnicima, zanemarivanjem djece u obitelji i radom s obiteljima u kojima postoji zlouporaba alkohola.⁸⁴ Stručnjaci smatraju da u prvom razdoblju provođenja mjere, nadležni socijalni radnik i voditelj mjere trebaju ponovno proći s

⁸² Ajduković, M.; Laklija, M., 2014., str. 53.

⁸³ *Ibid.*

⁸⁴ *Ibid.*

roditeljima i djetetom ciljeve, očekivane ishode, sadržaje i način provođenja mjere, ulogu koju svatko od njih ima, način praćenja i izvještavanja o provođenju mjere i ostalo važno za program mjere.⁸⁵ Uloga voditelja je da na samom početku upozna dnevnu rutinu i načine provođenja vremena s obitelji, bolje se upozna s roditeljem, djecom i ostalim članovima obitelji, zatim da s roditeljima definira područja rada i ciljeve te započne uspostavljati odnos povjerenja.⁸⁶ Nadalje, voditelj mjere, koristeći niz metoda i tehnika rada treba podržavati roditelja i, ako je to predviđeno planom mjere, djecu, u provođenju aktivnosti i postizanju ciljeva, kontaktirati ostale službe i pojedince značajne za provođenje mjere, stalno procjenjivati napredak te izvještavati voditelja slučaja. U daljnjem razdoblju treba ponovno s roditeljima provjeriti jasnoću dogovora u sudjelovanju, pogotovo ako se očituju poteškoće ili zastoji u ostvarivanju programa. Voditelj treba koristiti kognitivno-bihevioralne intervencije usmjerene promjeni ponašanja roditelja, pogotovo u slučajevima kad se radi o zanemarivanju djece, kao što je, objašnjenje, učenje socijalnih, roditeljskih vještina, upravljanje stresom, kognitivno rekonstruiranje negativnih misli i ponašanja koja vode unapređenju životnog i roditeljskog funkcioniranja, podupiranje roditelja da prihvate pomoć koja može olakšati da zadovolje svoje potrebe i potrebe djece.⁸⁷ Voditelj mjere sudjeluje u svim fazama provođenja mjere, a ako tijekom susreta s roditeljima zapazi dodatne poteškoće ili olakotne okolnosti, o tome treba obavijestiti stručni tim. Kad su u pitanju voditelji mjera stručnjaci smatraju da bez edukacija, voditelji teško mogu uspješno obavljati svoju zadaću. Temeljem ObZ-a čl.143. voditelj se može razriješiti ako ne dostavlja mjesečno izvješće ili uredno ne obavlja svoj posao.

4. Analiza slučaja iz prakse

Tijekom veljače i ožujka 2023. godine za potrebe izrade ovog rada, izvršen je uvid u način provođenja mjere stručne pomoći i mjere intenzivnog nadzora u podružnici Zavoda za socijalni rad u Biogradu na Moru. Uvid se sastojao od razgovora s voditeljicom slučaja, stručnim djelatnicima te analize nekoliko slučajeva. Kao najveći problem u provođenju mjera ističu manjak voditelja, nedobrovoljnost roditelja, neusklađenost propisa, istrošenost starijih socijalnih radnika koji ne mogu provoditi nadzore. Budući da je u predhodnom dijelu rada izložen zakonski okvir uz teorijska promišljanja o provođenju mjera, analizom se htjelo spoznati kako ta teorija funkcionira

⁸⁵ Kako provoditi mjere stručne pomoći roditeljima, v. Ajduković, M., str. 93., u: Ajduković, M., 2015.

⁸⁶ *Ibid.*

⁸⁷ Prilagođeno prema DePanfilis, 2006., prema Ajduković, M., 2015., str. 94.

u praksi. U nastavku se navode dva slučaja u kojima je stručni tim donio odluku o izricanju mjere stručne pomoći i mjere intenzivnog nadzora.

Slučaj 1- Mjera stručne pomoći

Policija je dobila prijavu, od strane majke koja je prijavila svog supruga za bludne radnje nad njihovim zajedničkim djetetom, trogodišnjom djevojčicom. U suradnji policije i liječnika opće prakse utvrđeno je da prijava nije utemeljena već da je ona rezultat majčinog psihičkog rastrojstva, radi čega je ona hospitalizirana te prisilno zadržana na psihijatriji. Centar za socijalnu skrb, nakon hospitalizacije majke, odlazi na terenski izvid u njihovu obiteljsku kuću, gdje utvrđuju neodgovarajuće stambene prilike i oca kojem će biti potrebna savjetodavna pomoć. Sigurnosna procjena djeteta nije rađena budući da je izvor opasnosti, a to je majka, privremeno odvojena. Postupkom procjene ugroženosti prava i dobrobiti djeteta utvrđeno je da je potrebna mjera stručne pomoći, a radi umanjavanja rizika i vjerojatnosti razvojne štete. Izrađen je plan u kojem su postavljeni ciljevi: podučavanje oca kvalitetnom obavljanju roditeljske skrbi, poticanje i usmjeravanje oca u ispravnom vođenju kućanstva te o samostalnoj skrbi o mlt. djevojčici. Stručni tim je mišljenja da će povratkom majke s liječenja biti potrebna intenzivnija mjera za zaštitu djeteta. Mjera stručne pomoći određena je na šest mjeseci. Određena je i voditeljica mjere. Analizirajući izvješća vidljiva je privrženost između oca i djevojčice. Voditeljica se trudila, budući su na snazi bile corona mjere, savjetovati oca vezano za brigu oko djeteta te mu podizati samopouzdanje. U međuvremenu, uz tuđu pomoć, popravile su se stambene prilike, te je kuća barem donekle osposobljena za odgajanje djeteta. Mjera stručne pomoći je produžena za još šest mjeseci. Otac je uspio djevojčicu upisati u vrtić, što mu je omogućilo dodatan rad. Majka je i dalje na liječenju te još uvijek ne može kući. Zapažanja vezana za dijete su pozitivna, radi se o veseloj djevojčici, druželjubivoj i pričljivoj. Iz izvješća voditeljice mjere vidljivo je da je uspostavljen odnos međusobnog povjerenja, da se otac trudi ispuniti postavljene ciljeve koji su mu bili postavljeni (popravlak kuće, higijena kuće i djeteta, osiguravanje prehrane, skrb o djetetu u vrtiću, dizanje samopouzdanja). Osim oca, privrženost djevojčici pokazuje i njegov mlađi brat, koji živi u drugom dijelu kuće. Izvješća su napisana u obliku eseja te se baziraju isključivo na razgovoru s ocem. Tijekom produžene mjere, majka je puštena iz bolnice uz postavljenu dijagnozu. Uz uzimanje terapije majka funkcionira, ali se osjeća nesigurnost te strah oca, radi čega voditeljica predlaže izricanje mjere intenzivnog nadzora jer sad i majku treba učiti odgovarajućoj skrbi oko

djeteta. Stručni tim je opet izvršio terenski uvid te iako zadovoljan ponašanjem majke odlučuje tražiti međuresornu suradnju sa njezinim psihijatrom kao i liječnikom opće prakse. Stručni tim ponovno radi procjenu ugroženosti djeteta. Promijenjen je voditelj mjere. Iako je istekla godina dana mjera je produžena te se uspio naći voditelj. Novi voditelj koristi Listu za praćenje provedbe mjere iz koje je vidljivo sve što je planirano i na kojem području, sadržaj rada, kontakti s drugim ustanovama, prepreke i poteškoće, prioriteta rada, kontakti, dužnosti roditelja i voditelja, prepreke ostvarivanju ciljeva. Iz završnog izvješća voditelja, a nakon što se mjera produžavala dva puta vidljivi su pozitivni ishodi za članove obitelji, postignuti su ishodi u obiteljskom okruženju, mjera je određena pravovremenom, mjera je bila primjerena, mjera možda ima kratkoročne učinke, ali je malo doprinijela unapređenju dobrobiti djeteta. Nadalje preporuča se uputiti roditelje na savjetovanje te provesti procjenu razvojnih rizika djeteta. Komentari voditelja: izgrađen odnos povjerenja, ali izostaje intenzitet autoriteta roditelja, roditelji ne shvaćaju napatke iz programa kao imperative. Majka ističe, kako joj dolazak voditelja stvara sigurnost. Provedbom ove mjere donekle je postignut učinak mjere te se slučaj zatvorio, budući da situacija u obitelji nije takva da bi se dijete izdvojilo, zaključak je da obitelj i dalje treba pratiti. Kroz analizu provođenja ovog slučaja potvrđuju se neke od teza iznesene u teorijskom dijelu rada: rizik ugroženosti djeteta prouzročen je psihičkim problemom majke, lošim materijalnim uvjetima, a kao zaštitni čimbenik uočava se privrženost djeteta roditeljima i obrnuto, jaka uloga oca u pozitivnom smislu, pozitivno okruženje. U radu prvog voditelja uočena je površnost, neodržavanje autoriteta te nekorištenje alata za olakšanje rada. Drugi voditelj ima veću profesionalnost, iz njegovih izvješća vide se ciljevi i učinkovitost, koristi propisanu Listu za izvješća, a u isto vrijeme uspostavlja dobru suradnju s roditeljima. I jedan i drugi roditelj surađuju s voditeljem slučaja.

Slučaj 2 - Mjera intenzivnog nadzora

Mjera je donesena temeljem uvida u postojeću dokumentaciju, obavljenih razgovora s roditeljem i djetetom, terenskih izvida te uvida u Liste za procjenu sigurnosti djeteta, Liste za procjenu razvojnih rizika i Liste za procjenu roditeljskih snaga. Majka dolazi iz obitelji koja je bila pod nadzorima. Ista je kao maloljetnica počinila kaznena djela, a 2020. godine radi krađe je osuđena na 6 mjeseci zatvora. Otac radi sezonske poslove, živi u dijelu obiteljske kuće roditelja. Više je puta osuđivan zbog počinjenja kaznenih djela, tjelesne ozljede, prijevare, a zbog nasilja u obitelji (prema svojim roditeljima) bio je u zatvoru do unazad pola godine. Roditelji su u izvanbračnoj

zajednici dobili kćer koja sada ima 14 godina. Kada je djevojčica imala tri godine, roditelji se razilaze, te djevojčica kratko vrijeme živi s majkom, da bi kasnije sporazumom roditelja, djevojčica nastavila živjeti s ocem. Otac ima podršku svojih roditelja, brata i njegove žene kojim je djevojčica jako privržena. Majka djevojčice jedno vrijeme prekida osobne odnose sa kćeri, radi čega otac pokreće postupak obveznog savjetovanja radi pitanja ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa. Majka se nije odazivala, čak nisu imali saznanja gdje živi. Majka je više puta ostvarivala različite odnose te trenutno živi s liječenim ovisnikom, dok ista negira konzumiranje opijata. Nadzor je pokrenut po prijavi bolnice, budući je ml. djevojčica pokušala suicid. Djevojčica je učenica sedmog razreda, razgovorljiva je i bez vidljivih elemenata koji bi upućivali na depresivni ili drugi oblik psihičkog poremećaja. Žali radi pokušaja suicida. U pomoć djevojčici uključena je i školska psihologinja te je bila uključena i u psihijatrijski tretman. Majku viđa preko vikenda i to joj odgovara. Roditelji tvrde da se oko djevojčice uspijevaju dogovoriti. Stručni tim je utvrdio razvojnu ugroženost djevojčice te je odredio mjeru intenzivnog nadzora. Odluci je doprinijelo: povijest neprihvatljivih obrazaca ponašanja roditelja, roditeljski kapaciteti su reducirani, djevojčica je u periodu adolescencije. Potrebno je osnažiti njihove roditeljske kapacitete. Stručni tim je napravio Plan sigurnosti, u kojem je naveo okolnosti koje predstavljaju ozbiljnu opasnost, a vezano za suicid, postupke osiguravanja (tko, i u kojim okolnostima), stupanj svjesnosti roditelja o opasnosti te praćenje plana sigurnosti. Određeno je i područje rada (odgoj i odnos s djetetom te aktivnosti roditelj), postavljeni su ciljevi. Iz izvješća voditelja mjere vidi se da kontakti s majkom nisu ostvareni, majka izbjegava kontakte. Otac ne odbija nadzor, ali zanemaruje zdravstvene potrebe djevojčice. Voditelj je kontaktirao Obiteljski centar te je zakazan termin za razgovor s ocem i djevojčicom. Djevojčica se učestalo žali na nasilje vršnjaka, koji je omalovažavaju i vrijeđaju, a radi neprimjerenog ponašanja njene majke. Otac je upućen da završi postupak oko roditeljske skrbi s majkom te na suradnju sa stručnjacima. Iskazana ocjena ostvarenih zadataka za oca je 3, a za majku 1. Prepreke ostvarivanju ciljeva: preostala kazna zatvora za oca, ostvarivanje kontakta s majkom, testiranje majke na opijate. Planovi za iduće razdoblje: zdravstvena skrb svih troje te nastaviti rad s obitelji. U idućem razdoblju, ocjena za oca 3, za majku 0. Djevojčica u pratnji oca odlazi psihijatru, čije mišljenje upućuje na tjeskobu, potiskivanje i izbjegavanje suočavanja s poteškoćama. Nadzor je naprasno prekinut, voditelj je tražio razriješenje, a drugog voditelja centar ne može pronaći. Mjera se ne provodi već 4 mjeseca. Postavlja se pitanje daljnjeg postupanja centra za socijalnu skrb.

5. Zaključak

Kada roditelji svojim ponašanjem dovode dijete u životnu opasnost ili mu ugrožavaju razvoj, državi je dopušteno intervenirati. Koliko će država u tome biti uspješna ovisi o roditeljima, ali i postupanju državnih tijela. Državna tijela su dužna odrediti odgovarajuću mjeru, kvalitetno je provesti, postići učinke i promijeniti okolnosti radi kojih je mjera pomoći i nadzora izrečena. Svrha izricanja mjera je da se riješe problemi u obitelji i da dijete kao i većina ostale djece odrasta u primjerenim okolnostima. Zakonodavac daje okvir, određuje koje su to mjere kojima je cilj spriječiti razdvajanje roditelja i djeteta, a na struci je da dobro procijeni rizik ostanka djeteta u obitelji kao i moguće dugotrajne posljedice po razvoj djeteta koje odrasta u jednoj rizičnoj obitelji i da li će to dijete sutra moći postati funkcionalna osoba. Socijalni radnici i drugi stručnjaci iz sustava socijalne skrbi ulažu velike napore, a opet samo djelomično uspijevaju zaštititi dobrobit djeteta. Na njima je odgovornost i pritisak koji je pojačan i radi manjka stručnog osoblja, ogromnog broja zadataka koji su im stavljeni u nadležnost, a tiču se ne samo djece već cijelog sustava socijalne skrbi. S druge strane, dobro je što su stručnjaci koji se bave obiteljskopравnom zaštitom krenuli ka sistemskom rješavanju problema, analizi, standardizaciji, što naglašavaju važnost međuresorne suradnje i što se namjerava više pozornosti posvetiti edukaciji svih koji sudjeluju u radu s djecom. Normalno, stručnjaci ne mogu puno bez aktivne uloge države. Za ozbiljnu promjenu vezano za učinkovitost mjera, država treba uložiti puno veći angažman. Vidjeli smo da je jedan od većih problema provođenja mjera, nedostatak voditelja. Kako pronaći stručnjake za tako odgovoran posao za tisuću kuna mjesečno. Država treba osigurati provedivost svojih propisa, a posebice kad je u pitanju dobrobit djeteta te time dokazati iskrenost namjera zaštite prava i dobrobiti djeteta, a što bi u konačnici donijelo korist društvu u cjelini.

6. Literatura:

1. Ajduković, M.; Budimović, L.; Jovančević, M.; Koller-Trbović, N.; Korać Graovac, A.; Sladović Franz, B.; Radočaj, T.; Vejmelka, L.; Žižak, A., Pravo djeteta na život u obitelji, Zagreb, 2008.
2. Ajduković, M., Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, Priručnik za socijalne radnike, druge stručnjake i suradnike centara za socijalnu skrb, Društvo za psihološku pomoć, Ured UNICEF-a za Hrvatsku., Zagreb, 2015.
3. Ajduković, M.; Sladović Franz, B., Procjena sigurnosti i razvojnih rizika djeteta, Priručnik za primjenu Liste za procjenu sigurnosti djeteta i Liste za procjenu razvojnih rizika djeteta, UNICEF, Zagreb, 2022.
4. Hrabar D., Prava djece-Multidisciplinarni pristup, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2016.
5. Hrabar, D.; Hlača N.; Jakovac-Lozić, D.; Korać Graovac, A.; Majstorović, I.; Čulo Margaletić, A.; Šimović, I., Obiteljsko pravo, Zagreb, 2021.
6. Hrabar, D., Obiteljsko pravo u sustavu socijalne skrbi, Zagreb, 2019.
7. Ajduković M.; Laklija M., Doživljaj poteškoća u radu voditelja mjera stručne pomoći roditeljima u nadležnosti centara za socijalnu skrb, u Kriminologija i socijalna integracija Vol. 22 Br.1., Zagreb, 2014., hrcak.srce.hr, pristup 14.04.2023.
8. Ajduković, M., Smjernice za unapređenje međuresorne suradnje u zaštiti dobrobiti djece, Zagreb, 2021., str. 18-198, www.unicef.org., pristup 17.06.2023.
9. Brajša Žganec, A., Obiteljski odnosi i psihosocijalna prilagodba djece u cjelovitim i jednoroditeljskim obiteljima, Klinička psihologija, Vol. 8 No. 2, 139-150, 2015., hrcak.srce.hr, pristup 27.05.2023.
10. Petak O., Iskustva iz prakse, Psiholozi u socijalnoj skrbi, hrcak.srce.hr, pristup 07.05.2023.

11. Sladović Franz, B., Značajke procesa odlučivanja u socijalnoj skrbi za djecu, Pregledni članak, Ljetopis socijalnog rada 2011., 18(3), str. 439-467, hrcak.srce.hr, pristup 27.05.2023.
12. Sladović Franz B.; Branica, V., Percepcija stručnjaka o očevima kojima je izrečen nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi, Ljetopis socijalnog rada, 2010. 17 (1), 93.-108., 2009., str. 98., <https://hrcak.srce.hr>
13. Obiteljski zakon, pročišćeni tekst, Narodne novine, br. 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023.
14. Zakon o socijalnoj skrbi, pročišćeni tekst, Narodne novine, broj, 18/22, 46/22, 119/22
13. Pravilnik o mjerama zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta, Narodne novine, broj 106/14 i 87/22
15. Vlada Republike Hrvatske, Protokol o postupanju i u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, Zagreb, 2014., pristup 23.04.2023.
16. Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2021. i 2022. godinu, www.sabor.hr., pristup 03.06.2023.